

N:o 317.

Af Herr O. Nilsson från Christianstads län: Angående ändring i 51 § Konkurslagen och Kongl. Förordningen den 5 November 1867.

Bland de många brister, som endast några få års erfarenhet upptäckt uti den år 1862 utfärdade konkurslagen, torde ingen kunna leda till betänkligare följder för borgenärerne, än stadgandet uti 51 § angående ordningen för försäljning af konkursbo tillhörig fast egendom.

Som bekant är innehöll 28 § i 1830 års konkurslag, att egendom, såväl fast som lös, tillhörande konkursbo, icke fick säljas annorledes, än genom offentligt utrop, såvida icke alla vid sammankomsten närvarande borgenärer, så ock gäldenären dertill bifalla.

Att denna föreskrift var alltför evasiv och kunde föranleda till för frånvarande borgenärer högst förnärmande missbruk måste erkännas. Det var således ganska välbetänkt, att komiterade för konkurslagens omarbetning deri införde ett stadgande, som, hvad beträffade fast egendom, säkrare betryggade in-teckningshafvares rätt. Ett sådant ändamål var också desto lättare att vinna, som Lagkomiteén mer än trettio år förut och Lagberedningen uti sitt tio år förut afgifna och i tryck tillgängliga förslag till konkurslag (innefattande 21 Kapitlet Handelsbalken) uti detta hänseende uttryckt och formulerat den tanka, att konkursmassas fasta egendom ej må, utan att alla vid sammankomsten närvarande borgenärer så ock gäldenären, och *en hvar af dem, som i egendomen hafva in-teckning*, dertill samtyckt, *annorledes* säljas än å offentlig auktion, *så kungjord* som om försäljning af fast egendom är stadgadt.

Emellertid ansågs af skäl, som hittills hållits hemliga, de äldre lagberedningarnes lagtext alltför antiqverad för våra moderna lagstiftare; och då komiterades förslag i elfte timman af Rikets Ständer med några få rösters öfvervigt genomdrefs, funno Konungens rådgifvare, oaktadt Högsta Domstolen understödde Lagberedningens klara och oförtydbara uppställning af §:n, för godt tillstyrka nådig sanktion å följande särdeles förvillande och otydliga redaktion, nemligen, att om vid försäljning å auktion af in-tecknad fast egendom, den icke uppginge till

till inteckningarnes fulla värde, borgenärerna "egde äska försäljning i den ordning, som om fast egendom, der den utmätt blifvit, särskildt är stadgadt."

Man skulle nästan våga föreställa sig, att komiterade ej gjort sig rätt reda för den väsendtliga skillnaden mellan ofvan omförmälda tvänne redaktioner, ty då Lagberedningen och Högsta Domstolen fordrat, att allenast auktionen skulle kungöras så, som om försäljning af utmätt fastighet är stadgadt, d. v. s. att kungörelsen skulle vara i allmänna tidningarne införd minst tre gånger och sista gången minst fjorton dagar före auktionen, hvarom samtliga inteckningshafvarne skulle underrättas; att den andra auktionen skulle på enahanda sätt kungöras samt inträffa sex veckor efter den första o. s. v., så har den nuvarande ordalydelsen ansetts innebära, att auktionen skall förrättas genom Konungens Befallningshafvande i det eller de län eller Magistrat i den stad, der egendomen är belägen samt i öfrigt dervid tillgå i *samma ordning*, som våra olyckliga utsökningsförfattningar föreskrifva i afseende å försäljning af utmätt fastighet.

Sistberörda tolkning har likväl, besynnerligt nog, icke under den förflytna på konkurser särdeles fruktbara tiden sedan den nya konkurslagen från och med 1864 trädde i verket vunnit afseende, eller blifvit tillämpad eller ens ifrågasatt, förr än i Oktober månad 1866, utan hafva borgenärerne hitintills fortfarande ansett sig berättigade att rörande auktioner å konkursmassas fasta egendom fatta beslut och föreskrifva vilkor, allenast auktionen blifvit i laga ordning *kungjord* och samtliga inteckningshafvare derom underrättade.

Emellertid och då ett yrkande om tillämpningen af 51 § i dess strängaste mening blifvit framställt och ansetts ligga i vägen för konkursbos fasta egendoms försäljning *annorledes*, än genom den exekutiva myndigheten och i den ordning utmättningsförfattningarne stadga, har sådant jemväl måst iakttagas och medfört för konkursmassor, och i främsta rummet för inteckningshafvare, de sorgligaste resultat.

För att upplysa huru härmed tillgått, torde det tillåtas mig att anföra ett allmänt känt exempel från en af de nyligen timade betydligare konkurser, nemligen Högbo stål- och jernverks-aktiebolags.

I Augusti månad 1866 beslöto vid lagligen utlyst sammanträde borgenärerne i nämnda bolag, att dess fasta egendom, Garpenberg, Horndal, Högbo och Sandviks verken samt Nyköpings bruk och mekaniska verkstad skulle genom syssemännens försorg medelst offentligt utrop i laga ordning försäljas och bestämdes tillika de hufvudvilkor, hvilka, förenade med inteckningshafvares säkerhet och fördel, ansågos böra framkalla spekulanter. Ombud för de ojemförligt betydligaste inteckningshafvare, hvaribland flere jurister jemte Rättens ombudsman, bevistade borgenärssammanträdet, men hade ingenting att erinra emot försäljningen i nyssnämnda ordning och kunde icke heller inse något slags rimlighet deri, att

ju icke borgenärerna *sjelfve* skulle ega rätt att bestämma köpevilkoren efter som de funno för sig fördelaktigast. Och detta desto heldre, som konkurslagen vid flerfaldiga föregående konkursauktioner blifvit på detta sätt opåtaladt tillämpad. Då likväl på de tvänne första auktionerna å ofvanberörda egendommar inga antagliga anbud gjordes, sammankallades borgenärerna ånyo i Oktober 1866 för att bestämma vilkoren för den tredje ovilkorliga auktionen.

Vid detta sammanträde framställde likväl ombudet för en inteckningshafvare, som egde bättre rätt än någon annan, men hvilket ombud olyckligtvis varit en bland ofvanomförmälde komiterade, den anmärkning, att § 51 konkurslagen icke medgäfvit egendomarnes försäljning annorlunda än på exekutiv auktion. Efter en sådan anvisning af lagens egen författare, måste borgenärerna rätta sig der-efter. De ansågo sig likväl berättigade att till vederbörande myndigheter uppgifva *de vilkor*, hvarpå de önskade att konkursboets egendom måtte försälas. Dessa vilkor innefattade dock ingenting annat, än att dels köpare ej skulle vara skyldig att vid köpet kontant erlägga hela köpeskillingen, dels att konkursboet skulle få kostnadsfritt disponera upplagsplatser för realisering af den dyrbara lösegendomen, äfvensom att köparen skulle öfvertaga ansvarigheten för de gratialer, som häftade vid egendomarne, m. m.

Med kommunikation af nämnda köpevilkor ingåfvos ansökningar om egendomens försäljning till vederbörande myndigheter, hvilka deremot hade ingenting att erinra.

I Februari 1867 försåldes Garpenbergs och Horndals egendommar inför Konungens Befallningshafvande i Stora Kopparbergs län, med iakttagande af de utaf borgenärerne föreslagna köpevilkor. Dessa auktioner öfverklagades ej och vunno således laga kraft, utom i afseende på liquidation af köpeskillingen, hvilken af Konungens Befallningshafvande uppdrogs åt sysslomännen, men af Kongl. Svea Hofrätt förordnades skola ske genom Konungens Befallningshafvande.

Deremot blefvo de af vederbörande myndigheter förrättade auktionerna å såväl Högbo- och Sandviks-verken, som massans egendommar och verkstäder i Nyköping hos Hofrätten öfverklagade på den grund, att de bestämda köpevilkoren voro i strid med stadgarne för försäljning af utmätt egendom. Sistlidne December månad meddelade Hofrätten utslag, hvarigenom försäljningen af Högboverken upphäfdes; och ett lika beskaffadt utslag läres vara att förvänta i afseende på Nyköpings-verken.

Mot Hofrättens utslag rörande Högbo auktion är klagan fullföljd hos Kongl. Maj:t, hvilket möjligen kommer att föranleda än ytterligare tidsutdrägt. Emellertid har följden af den nya konkurslagens tillämpning endast med hänseende till Högbo och Nyköpings auktionerna varit den, att redan mer än ett år gått för-loradt för egendomarnes försäljning och tillträde af ny köpare; att under tiden verkstäder och maskiner tagit betydlig skada genom stillaståndet; att inteckningshafvare drabbas af en betydlig förlust för egendomarnes tillsyn och underhåll; att

ett större antal arbetare blifvit under längre tid utan förtjenst samt slutligen att en högre köpeskillning kunnat påräknas, om egendomarne blifvit sålda under det verk och maskiner ännu voro i fullt brukbart skick — förluster, hvilka i penningar kunna uppskattas till mer än en half million Riksdaler; hvarförutan det alltid måste möta väsentliga svårigheter att finna köpare till en egendom, då så mycken ovisshet förefinnes, om och när den kan få tillträdas.

Det nu anförda exemplet torde vara tillräckligt upplysande angående olämpligheten af konkurslagens stadgande rörande konkursbo tillhörande fasta egendoms försäljning på exekutiv auktion samt den derigenom borgenärer fråntagna rättighet att bestämma någon lättnad i köpevilkoren, utan hvilken, helst då det gäller egendom till millioners värde, det knappt är tänkbart att finna spekulanter, som äro beredde att vid klubbslaget betala hela köpeskillningen eller derföre ställa vederhäftig borgen.

Visserligen har Kongl. Förordningen af den 5 November 1867 åt den ifrågavarande 51 § i konkurslagen gifvit en något förändrad lydelse, hvarigenom, då *samtliga* inteckningshafvare derom sig förena, borgenärernas pluralitet kan vid konkurssammanträde bestämma köpevilkoren. Men härmed är dock föga vunnit, såvida någon enda inteckningshafvare är skiljaktig eller, ehuru till sammanträdet kallad, skulle derifrån uteblifva, då hans rätt att protestera i allt fall skulle kvarstå.

Af dessa skäl och anledningar och ehuru jag visserligen inser, att författningarne rörande utmätningssauktioner i allmänhet likaledes äro i högsta behof af förändring, hvilket jemväl af Kongl. Maj:t blifvit i dess throntal omförmäldt, anser jag likväl en förändring till befordrande af skyndsammare försäljning af konkursbos fasta egendom kunna och böra, oberoende af utsökningslagarnes omarbetning, redan vid innevarande riksdag beslutas; hvarföre och då jag föreställer mig, att de mest i ögonen fallande olägenheterna af föreskriften i den ifrågavarande 51 § skulle kunna undanrödjas, såvida den rättighet åt borgenärerna i konkursbo inrymdes, att, sedan alla kända inteckningshafvare blifvit bevisligen särskildt kallade till konkurssammanträde, för att afgöra frågan om konkursbos fasta egendom, det derefter fingo bero af de närvarande borgenärernas beslut, i förhållande till deras fordringar, att föreskrifva villkoren för egendomens försäljning, äfven om denna fortfarande skall förrättas genom vederbörande exekutiva myndigheter.

Jag föreslår således följande ändring i redaktionen af 3 och 4 momenten i 51 § konkurslagen, jemförd med Kongl. Förordningen den 5 November 1867:

“Ej må å första auktion egendomen säljas under inteckningarnes värde, sammanlagdt med det belopp, som med förmansrätt framför desamma enligt lag bör ur egendomen utgå.
“Kan försäljning sålunda ej ske, ege borgenärerna, i den ordning 59 och 60 §§ stadga, angående försäljningen vid all-

“mänt sammanträde besluta; dock med vilkor, att alla kända
 “inteckningshafvare blifvit, genom särskilda dem bevisligen del-
 “gifna kallelser, om sammanträdet underrättade; och varde sådan
 “auktion genom vederbörande myndighet förrättad.“

Stockholm den 27 Januari 1868.

O. Nilsson
 från Christianstads län.

N:o 318.

Af Herr Erik Ersson från Jemtlands län: Angående reorganisation af rikets förvaltande verk.

Frågan om en omfattande förändring af styrelseverken i vårt land är nästan lika gammal som den numera lyckligen lösta representationsfrågan, och har föranledt såväl vidlyftiga förhandlingar å riksdagarne som flera förslag af för detta ändamål förordnade Kongl. komitéer. Om således redan länge behovet af en genomgripande förändring af statsförvaltningen varit erkänd, så har detta behof i sednare tider blifvit ännu mera talande i följd af de betydelsefulla reformer, som på andra områden af samhällslifvet egt rum. Jag vill i detta hänseende blott erinra om, *dels* att genom de nya kommunal-författningarne ett betydande steg till kommunal sjelfstyrelse tagits, *dels* att handels- och näringsfriheten befriat Staten från mångahanda omsorger och bestyr, som ålågo honom på den tiden, då han skulle utöfva ett småaktigt förmynderskap öfver medborgarnes enskilda verksamhet, *dels* att ett dylikt resultat är en verkan af den associationsanda, som i våra dagar sätter den enskilde i tillfälle att, genom sina krafters förening, utföra många allmännyttiga företag, som fordom endast statsmagten egde styrka nog att befordra, *dels* att en ojemförligt mera utbredd bildning och en starkare, alla samhällsklasser genomträngande lagbundenhet och en lifligare känsla af det *allmänna* intressets upphöjdhed öfver och företrädesrätt framför alla enskilda intressen numera tillåta Sta-